

УДК 811.133.1

DOI <https://doi.org/10.26661/2414-1135-2023-89-21>**МОТИВАЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ****Кукушкін В. В.***кандидат філологічних наук,**доцент кафедри англійської філології**та методики викладання іноземної мови**Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна**майдан Свободи, 4, Харків, Україна**orcid.org/0000-0002-3444-8810**vladkarma@ukr.net***Дацьо О. Г.***старший викладач кафедри романських мов та зарубіжної літератури**ДВНЗ «Ужгородський національний університет»**пл. Народна, 3, Ужгород, Україна**orcid.org/0000-0001-6974-9544**oksana.datio@uzhnu.edu.ua*

Ключові слова: аудіювання, вимова, лексичний запас, мотивація, мотиваційні чинники, навчання іноземної мови, французька мова.

У статті зроблено спробу виявити шляхи підвищення мотивації до вивчення французької мови здобувачами вищої освіти. Надано визначення мотивації як психолого-педагогічного феномену, описано та узагальнено основні види мотивації, її структуру та роль у вивченні французької мови у вищій школі, а також розглянуто основні особливості мотивації та їх зв'язок із навчальним процесом. Мотивація є управлінською діяльністю у викладанні іноземної мови і вважається однією з основних проблем її педагогічної методики. Актуальність вивчення іноземних мов сьогодні не викликає сумнівів, адже з розвитком сучасного суспільства, розширенням міжнародного співробітництва та обміну, організацією конференцій з іноземними учасниками у ЗВО тощо від студентів очікується глибоке знання іноземних мов. Мета статті полягає у виявленні дієвих підходів до підвищення мотивації вивчення французької мови. Об'єктом розвідки є французька мова, а предметом – мотиваційний аспект її вивчення. Авторами статті запропоновано можливі варіанти підвищення мотивації під час розвитку як усного мовлення, так і аудіювання, збагачення лексичного запасу. На думку авторів, необхідними умовами для формування та підтримки мотивації у вивченні іноземної мови є використання проблемно-пошукових методів навчання та навчально-методичних матеріалів, що враховують специфіку країни мови, що вивчається, а також використання автентичних матеріалів. Доведено, що мотивація у навчальній діяльності є важливим чинником формування особистості здобувача освіти, розвитку його навичок та вмінь, тому на заняттях з французької мови студентам необхідно пропонувати такі види навчальної діяльності, які сприяють розвитку творчого та інтелектуального потенціалу студентів. Для підтримки мотивації на заняттях із французької мови необхідно створити сприятливе психологічне середовище.

MOTIVATIONAL FEATURES OF FRENCH LANGUAGE LEARNING

Kukushkin V. V.

Ph.D. in Philology,

Associate Professor at the Department of English Philology

and Foreign Language Teaching Methods

V. N. Karazin Kharkiv National University

Svobody Sq., 4, Kharkiv, Ukraine

orcid.org/0000-0002-3444-8810

vladkarma@ukr.net

Datso O. H.

Senior Lecturer at the Department of Romance Languages and Foreign Literature

State University "Uzhhorod National University"

Narodna Square, 3, Uzhhorod, Ukraine

orcid.org/0000-0001-6974-9544

oksana.datio@uzhnu.edu.ua

Key words: *listening, pronunciation, vocabulary, motivation, motivational factors, learning a foreign language, French language.*

The article considers some ways to increase the motivation to study French by students of higher education. The authors defined motivation as a psychological and pedagogical phenomenon, described and summarized the main types of motivation, its structure and role in the study of the French language in higher education, as well as considered the main features of motivation and their connection with the educational process. Motivation is a managerial activity in foreign language teaching and is considered one of the main problems of its pedagogical methodology. The French language as an educational discipline has many features, one of which is the mastery of French in the process of developing skills and abilities of foreign language communication. The relevance of learning foreign languages today is beyond doubt, because with the development of modern society, the expansion of international cooperation and exchange, the organization of conferences with foreign participants in higher educational institutions, etc., students are expected to have a deep knowledge of foreign languages. The purpose of the article is to identify effective approaches to increase the motivation to learn the French language. The object of research is the French language, and the subject is the motivational aspect of its study. The authors of the article proposed possible options for increasing motivation during the development of both speaking and listening, enriching vocabulary. According to the authors, the necessary conditions for the formation and maintenance of motivation in the study of a foreign language are the use of problem-search teaching methods and educational materials that take into account the specifics of the country of the language being studied, as well as the use of authentic materials. It has been proved that motivation in educational activities is an important factor in the formation of a student's personality, the development of his skills and abilities, therefore, types of educational activities are proposed that contribute to the development of the creative and intellectual potential of students. To maintain motivation in foreign language lessons, it is necessary to place students in a favorable physical and psychological environment.

Постановка проблеми. Питання мотивації – одне з найважливіших питань сучасного суспільства, адже мотивація виникає з потреби, яка спонукає людину до певного виду діяльності [1, с. 118],

свою чергою, потреба є рушійною силою всього, що робить людина [2, с. 45]. Мотивація, особливо у навчальній діяльності, відіграє важливу роль в освіті та розвитку здобувачів, оскільки «саме в

період навчання відбувається формування людських цінностей та моралі, а також формування мотиваційних систем» [3, с. 53]. Мотивація має безліч особливостей та функцій у процесі вивчення іноземної мови, але перш ніж поглиблено вивчати її, варто розібратися, що таке мотивація та яку роль вона відіграє у навчанні.

У педагогіці під мотивацією розуміється «процес підтримки зусиль задля досягнення цілей навчання» [4]. В її основі лежить «мотив, що є самою формою прояви потреби» [2, с. 23]. Проблема мотивації навчальної діяльності завжди посідала одне з провідних місць серед фахівців у галузі педагогіки та психології, а різноманітність думок щодо її вирішення можна пояснити різними методологічними підходами. Протягом багатьох років учені займаються створенням та накопиченням статистичних даних, що розкривають усі особливості структури мотивації здобувачів освіти з урахуванням їхніх потреб та інтересів.

Учені в галузі «психології та освіти зазвичай виокремлюють два типи мотивації: зовнішню та внутрішню» [3; 4]. Перша часто пов'язана із системою оцінок, тоді як «внутрішня мотивація формується протягом більш тривалого і складного періоду часу, подібно до того, як із віком здобувачі починають усвідомлювати важливість та значущість освіти» [2, с. 38]. Основне завдання навчальної мотивації – організувати навчальну діяльність так, щоб максимально розкрити внутрішній потенціал здобувачів освіти [1, с. 119]. І тут важливу роль відіграє вибір форми організації навчальної діяльності. Викладачам необхідно створити ситуацію, де всі здобувачі освіти відчуватимуть безпосередню залученість і зацікавленість із боку педагогів. Цілі навчання повинні формуватися «безпосередньо з інтересів та потреб здобувачів освіти, а результати мають бути актуальними та значущими, щоб здобувачі виявляли ініціативу у пошуку відповідей на власні питання та вирішення поставлених завдань» [3, с. 75].

Для пізнавальної мотивації здобувачів викладачі можуть використовувати на заняттях такі «прийоми, як розмовна мотивація, постановка проблемних ситуацій чи гри типу популярного «мозкового штурму», і навіть використовувати різноманітні творчі завдання» [2, с. 101]. Також важливо, щоб самі викладачі моделювали внутрішню мотивацію для вивчення мови, показуючи здобувачам освіти важливість постановки цілей та переконуючи їх у тому, що це допоможе їм досягти успіху в майбутньому. Наголошуючи на особливостях прояву пізнавальної потреби у навчанні іноземної мови, зокрема французької, слід зазначити, що ця «потреба є точкою відліку для набуття знань та початком процесу самоосвіти, а також освіти загалом» [4, с. 115]. Процес

самоосвіти може здійснюватися із застосуванням як матеріальних засобів, так і психологічних сил особистості. Цей аспект становить усі необхідні умови для процесу вивчення французької мови.

Мотивація у навчанні іноземним мовам була досліджена багатьма вітчизняними вченими, однак ці розвідки були присвячені або підвищенню пізнавального інтересу до англійської мови у студентів нефілологічних спеціальностей [5; 6], або застосуванню окремих технологій для вмотивування здобувачів освіти [7; 8]. Водночас майже відсутні дослідження мотиваційних особливостей у навчанні французької мови.

Мета статті полягає у виявленні дієвих підходів до підвищення мотивації вивчення французької мови.

Об'єктом дослідження є французька мова, а **предметом** – мотиваційний аспект її вивчення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Мотивація у викладанні французької мови займає особливе місце, особливо сьогодні. Переважне становище англійської мови притаманне національним закладам освіти, що зумовлено як лінгвістичними, так і екстралінгвістичними причинами. Звичайно, неможливо контролювати динаміку престижу або, так би мовити, непрестижу іноземних мов, але можна дещо «пом'якшити» домінування англійської мови в освітніх програмах за рахунок просування інших мов, наприклад французької.

Мотивація до вивчення французької мови залежить від настрою здобувачів освіти з першого заняття і від умінь викладача захопити та зацікавити студентів. У процесі навчання слід застосовувати різні форми та методи, урізноманітнювати ігри та завдання. У цьому може допомогти використання сучасних технологій, таких як проєктна діяльність та проблемні технології навчання. На заняттях із французької мови необхідно використовувати країнознавчий матеріал, наприклад можна поговорити про Францію та інші франкомовні країни або продемонструвати фільми про Париж, регіони Франції та їхню історію.

На просунутому рівні володіння мовою здобувачі освіти можуть самі знаходити та пропонувати цікаві відеоролики. Це пов'язано з тим, що за необхідних умов розвитку та підтримки інтересу здобувачів освіти до навчальної діяльності є можливість діяти самостійно та ініціативно. Цьому можуть сприяти завдання для самостійної роботи, які передбачають активне дослідження. Такі завдання підвищують почуття відповідальності та пізнавальну мотивацію здобувачів. Регулярне використання автентичних відео- та аудіороликів активізує навчальний процес, дає змогу уникнути помилок у вимові складних виразів та спеціальної лексики, а також закріплює запам'ятовування складної термінології.

Із досвіду відомо, що студенти охоче дивляться мультфільми іноземною мовою. Оскільки вони розраховані на дітей, то мова цих фільмів є більш зрозумілою для студентів, аніж мова художніх фільмів. Французькі мультфільми (із подальшим обговоренням на заняттях) ідеально підходять для «домашнього» перегляду, розвитку мовної інтуїції та зміцнення навичок в аудіюванні. З одного боку, мультфільми допомагають вивченню мови, оскільки персонажі говорять різними голосами і з різними інтонаціями, але, з іншого боку, персонажі говорять ясно та чітко. У вивченні французької мови можуть допомогти класичні мультфільми про Астерікса та Обелікса (*Asterix et Obelix*), які чудово озвучені. Обговорити французьке сприйняття Америки і поговорити про стереотипи можна, подивившись мультфільм про пригоди ковбоя Лакі Люка на Дикому Заході *Les nouvelles aventures de Lucky Luke*. Поповнити лексичний запас допоможе перегляд мультфільмів *Il était une fois* та *Les malheures de Sophie*. Останній заснований на класичному романі XIX ст., написаному графинєю де Сегюр. Мультфільм чудово озвучений, він стане у нагоді також для поліпшення вимови. У відомому французькому мультфільмі *Barbarapa* сюжет розвивається повільно, проте мова героїв чітка, що також добре для відпрацювання вимови на початковому етапі вивчення мови.

Більш сучасні мультфільми, створені на основі коміксів та присвячені актуальним молодіжним темам, підійдуть для студентів, які володіють французькою мовою на просунутому рівні, оскільки містять розмовну та сленгову лексику, наприклад *Titeuf*. Для опису предметів, погоди, людей, ситуацій тощо на початковому рівні та організації дискусії на просунутому рівні знання французької мови під час занять можна активно використовувати короткометражні мультфільми без слів компанії *Pixar*. До них можна запропонувати безліч завдань: озвучити фільм, розповісти у певному граматичному часі, що відбулося, охарактеризувати або описати зовнішність героїв, розповісти, який сюжет міг би бути, якщо б мультфільм мав продовження, тощо. Окрім того, можна обговорити, яке прислів'я може стати назвою до мультфільму, розширюючи фразеологічний запас здобувачів освіти.

На заняттях необхідно комбінувати вітчизняні підручники із зарубіжними навчально-методичними комплексами або навіть надавати перевагу останнім, як-от: *Objectif express*, *Affaires à suivre*, *Vivez les affaires*, *Comment vont les affaires*, *Le français juridique*, *Le français du tourisme*, *Travailler en français en entreprise*, та автентичними матеріалами, включаючи медійні тексти.

Основною мотивацією для вивчення іноземної мови є спілкування з носіями мови, щоб студенти

зрозуміли та відчули практичне застосування мови. Однак багато здобувачів освіти відзначають утрату мотивації протягом перших двох-трьох місяців навчання. Методисти пояснюють це явище одноманітністю завдань, інформаційним навантаженням здобувачів освіти та невмінням викладача правильно побудувати процес навчання.

Під час навчання іноземних мов, зокрема французької, важливо давати завдання з конкретними результатами, щоб процес був більш емоційно насиченим. Це пов'язано з тим, що «емоції передують розумінню самої навчальної діяльності» [1, с. 118]. Такі завдання можуть бути спрямовані на вирішення проблеми чи ситуації або отримання результату. Для того щоб позитивно вплинути на мотивацію до вивчення іноземної мови, викладачам необхідно стежити, щоб кожен здобувач освіти добре міг упоратися із запропонованими завданнями. Це необхідно для того, щоб усі студенти почувалися успішними у вивченні мови. Важливим аспектом є створення середовища, у якому здобувачі освіти могли б почуватися комфортно, без остраху висловлювали емоції, які вони відчувають під час навчання.

Варто підготувати студентів до труднощів, із якими вони можуть зіткнутися у процесі досягнення своєї мети, та пояснити, що все можна подолати. Це не лише мотивує до навчання, а й допоможе побудувати позитивні стосунки між усіма учасниками освітнього процесу. Необхідно пам'ятати, що іноземні мови пов'язані з іншими дисциплінами, такими як література, географія та історія, відкриваючи шлях до подальших знань. Здобувачі освіти знайомляться з культурою, традиціями та повсякденним життям країни, мова якої вивчається, що може підвищити їх інтерес до навчання та розвинути соціокультурні характеристики здобувачів освіти. У цьому контексті у нагоді стане метод проектів, який орієнтований на студента і спрямований на самостійний пошук здобувачами освіти інформації [4; 9]. Основна мета таких проектів не суто лінгвістична, а радше практична, що може підвищити інтерес до створення подальших проектів.

Методи проблемного навчання активно використовуються сучасними викладачам під час вивчення мови для мотивації здобувачів освіти. Здобувачам пропонується проблемна ситуація, яку вони мають вирішити, використовуючи наявні в них знання, навички та вміння. Окрім розвитку комунікативних навичок, ці методи сприяють актуалізації раніше вивченого матеріалу. У процесі пошуку рішення здобувачі переконуються у своїй здатності застосовувати вже існуючі знання, а також у необхідності набуття нових знань. Двома ефективними методами проблемного навчання є метод дискусії та метод ролівої гри.

Основне завдання дискусійного методу – формування усвідомленого ставлення до поставлених проблем, активна участь у дискусії та розвиток мовної культури. Провідним принципом цього методу є «формування критичного мислення, де мова є як метою навчання, так і засобом досягнення мети» [2, с. 205]. Цей метод охоплює усі чотири види мовної діяльності, але при цьому важливо активізувати пізнавальну діяльність здобувачів освіти, їх самостійність, створити умови для використання ними особистого життєвого досвіду.

Методика рольових ігор може використовуватися самостійно або у поєднанні з іншими методиками, такими як проєкти. Суть цієї методики полягає у тому, щоб дати здобувачам освіти змогу використати свій досвід у конкретних умовах, що відповідають певній соціальній ролі. Моделювання проблемних ситуацій сприяє розвитку комунікативних навичок та допомагає здобувачам набутти нового досвіду, який згодом може знайти відображення у їхньому професійному житті або у побуті.

Студентам, які мають творчий потенціал та поетичний талант, можна запропонувати переклад віршу, наприклад:

MA NORMANDIE

Quand tout renaît à l'esperance,
Et que l'hiver fuit loin de nous,
Sous le beau ciel de notre France,
Quand le soleil revient plus doux,
Quand la nature est reverdie,
Quand l'hirondelle est de retour,
J'aime à revoir ma Normandie,
C'est le pays qui m'a donné le jour.
J'ai vu les champs de l'Helvétie
Et ses chalets, et ses glaciers,
J'ai vu le ciel de l'Italie,
Et Venise, et ses gondoliers,
En saluant chaque patrie
Je me disais: Aucun séjour,
N'est plus beau que ma Normandie,
C'est le pays qui m'a donné le jour.
Il est un âge dans la vie,
Ou chaque rêve doit finir
Un âge où l'aime recueillie,
A besoin de se souvenir.
Lorsque ma muse refroidie
Aura fini ses chants d'amour...

Запропонований вірш не є складним із погляду лексики та граматики, тому здобувачі освіти з просунутим рівнем володіння французькою мовою зможуть легко його перекласти. Здобувачі, які не мають поетичного таланту, можуть переказати задум, закладений у вірші, прозою. Окрім того, можна запропонувати зробити стилістичний ана-

ліз твору. Усе залежить від рівня володіння мовою здобувачами освіти.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Мотивація у навчальній діяльності є важливим чинником формування особистості здобувача освіти, розвитку його навичок та вмінь, сприяє розвитку творчого та інтелектуального потенціалу. Для підтримки мотивації на заняттях із французької мови необхідно враховувати потреби та інтереси здобувачів освіти, давати їм можливість почуватися успішними у вивченні французької мови. Необхідними умовами для формування та підтримки мотивації до вивчення французької мови є використання проблемно-пошукових методів навчання та навчально-методичних матеріалів, що враховують специфіку країни мови, що вивчається.

Перспективу подальших досліджень убачаємо у вивченні досвіду французьких колег щодо вмотивування студентів до вивчення іноземних мов.

ЛІТЕРАТУРА

1. Dörnyei Z. Motivation in second and foreign language learning. *Language Teaching*. Cambridge: Cam. Un. Press, July 1998. P. 117–135.
2. Gardner R.C. Attitudes and Motivation in Second Language Learning. Rowley: Newbury House, 2012. 451 p.
3. Kegan R. The evolving self: Problem and process in human development. Cambridge: Harvard University Press, 2012. 112 p.
4. Fearon C., McLaughlin H., Eng T. Y. Using student group work in higher education to emulate professional communities of practice. *Education + Training Journal*. 2012. № 54(2/3). P. 114–125.
5. Рубан Л. Мотивація студентів до вивчення іноземної мови на немовних факультетах. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна*. 2014. № 78(1103). С. 187–190.
6. Скакун М., Матіюк Д. Підвищення мотивації студентів до вивчення німецької мови та формування готовності до неперервної освіти за допомогою сучасних інформаційно-комунікаційних технологій та мультимедійних засобів. *Актуальні питання вивчення германських, романських і слов'янських мов і літератур та методики викладання іноземних мов*: матеріали Всеукр. наук. конф., 18 травня 2018 р. ДНУ ім. В. Стуса. Вінниця, 2018. С. 56–59.
7. Бей І. Формування позитивної мотивації студентів до використання проєктних технологій у майбутній професійній діяльності вчителя іноземної мови. *Збірник наукових праць Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника*. 2018. Вип. 2. С. 17–25.

8. Знанецький В. Щодо розвитку мотивації студентів до вивчення іноземної мови у процесі професійної підготовки. *Стратегічні пріоритети в науці* : збірник наукових матеріалів XL Міжнар. наук.-практ. конф. Вінниця, 2020. С. 38–40.
9. Штохман Л. Комунікативна складова у навчанні іноземної мови у ВНЗ. *Молодий вчений*. 2017. Вип. 3(43). С. 512–515.

REFERENCES

1. Dörnyei, Z. (1998). Motivation in second and foreign language learning. *Language Teaching*. Cambridge: Cam. Un. Press, July, 117–135.
2. Gardner, R.S. (2012). Attitudes and Motivation in Second Language Learning. Rowley: Newbury House, 451 p.
3. Kegan, R. (2012). The evolving self: Problem and process in human development. Cambridge: Harvard University Press, 112 p.
4. Fearon, C., McLaughlin, H., Eng, T.Y. (2012). Using student group work in higher education to emulate professional communities of practice. *Education + Training Journal*, 54(2/3), 114–125.
5. Ruban, L. (2014). Motyvacija studentiv do vyvchennja inozemnoji movy na nemovnykh fakul'tetakh [Motivation of students to learn a foreign language at non-language faculties]. *Visnyk Kharkivskogo nac. un-tu im. V. N. Karazina – Herald of Kharkiv National University named after V. N. Karazina*, 78 (1103), 187–190.
6. Skakun, M., Matijuk, D. (2018). Pidvyshhennja motyvaciji studentiv do vyvchennja nimeckoji movy ta formuvannja ghotovnosti do neperervnoji osvity za dopomoghoju suchasnykh informacijno-komunikacijnykh tekhnologij ta mul'tymedijnykh zasobiv [Increasing students' motivation to study German and forming readiness for continuous education with the help of modern information and communication technologies and multimedia tools]. *Aktualjni pytannja vyvchennja ghermansjkykh, romansjkykh i slov'jansjkykh mov i literatur ta metodyky vykladannja inozemnykh mov: materialy Vseukr. nauk. konf. – Current issues of studying Germanic, Romance and Slavic languages and literatures and methods of teaching foreign languages: materials of Vseukr. of science conference*, 18 trav. 2018 r. DNU im. V. Stusa. Vinnycja, 56–59.
7. Bej, I. (2018). Formuvannja pozytyvnoji motyvaciji studentiv do vykorystannja proektnykh tekhnologij u majbutnij profesijnij dijalnosti vchytelja inozemnoji movy [Formation of positive motivation of students to use project technologies in the future professional activity of a foreign language teacher]. *Zbirnyk naukovykh pracj Prykarpatskogo nac. un-tu im. V. Stefanyka – Collection of scientific works of the Carpathian National University named after V. Stefanyka*, 2, 17–25.
8. Znanecjkyj, V. (2020). Shhodo rozvytku motyvaciji studentiv do vyvchennja inozemnoji movy u procesi profesijnoji pidghotovky [Regarding the development of students' motivation to learn a foreign language in the process of professional training]. *Strategichni priorytety v nauci: zbirnyk naukovykh materialiv XL Mizhnar. nauk.-prakt. konf. – Strategic priorities in science: collection of scientific materials XL International. science and practice conference*, Vinnycja, 38–40.
9. Shtokhman, L. (2017). Komunikatyvna skladova u navchanni inozemnoji movy u VNZ [Communicative component in teaching a foreign language at universities]. *Molodyj vchenyj – A young scientist*, 3 (43). Kyjiv, 512–515.